

FULLMAKTER 2017 – INSTITUSJONER SOM SELV FORVALTER EIENDOM¹

1.1. Generelt

Vi viser til Bevilgningsreglementet, Reglement for økonomistyring i staten, Bestemmelser om økonomistyring i staten og Hovedinstruks for økonomiforvaltningen ved statlige universiteter og høyskoler. For administrative fullmakter viser vi også til særskilte brev og rundskriv. Eventuelle tilskuddsordninger må forvaltes i tråd med regelverket for staten.

Departementet kan når som helst trekke tilbake gitte fullmakter. Fullmaktene medfører ingen innskrenkninger i departementets instruksjonsmyndighet.

1.2. Budsjettfullmakter

1.2.1. Vedtak om nettobudsjettering

Stortinget gir ved særskilt vedtak samtykke til unntak fra bruttoprinsippet, jf. Bevilgningsreglementet § 4 annet ledd. Unntaket er bekreftet for 2017 ved at det er gitt nettobevilgning under utgiftspost 50 i budsjett for 2017, jf. Innst. 12 S (2016–2017) og Prop. 1 S (2016–2017).

Storingsvedtaket innebærer at institusjonen kan disponere eksterne inntekter fullt ut til sitt formål, i tillegg til bevilgning på 50-post. Institusjonen disponerer eventuelt positivt årsresultat og har ansvaret for å dekke eventuelt negativt årsresultat, jf. Hovedinstruks for økonomiforvaltningen ved statlige universiteter og høyskoler.

Institusjoner med unntak fra bruttoprinsippet må sørge for at midler fra andre statsinstitusjoner utbetales til institusjonenes arbeidskonti hos kontofører.

1.2.2. Eiendomsfullmakt

Institusjonen kan i henhold til vedtak II Merinntektsfullmakter nr. 3 i Prop. 1 S (2016–2017), jf. Innst. 12 S (2016–2017), avhende fast eiendom, jf. Instruks om avhending av statlig eiendom m.v., og bruke inntekter fra salg av eiendommer til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved samme institusjon.

Institusjonen må legge frem for departementet saker som er av prinsipiell art eller som innebærer større arealendringer.

¹ Universitetet i Oslo, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges handelshøyskole og Norges idrettshøgskole.

1.2.3. Fullmakt til å opprette og eie aksjer i selskaper

Institusjonenes adgang til å opprette selskaper og å kjøpe aksjer i eksisterende selskaper forutsetter at departementet gir institusjonene særskilte fullmakter i henhold til vedtak IV Andre fullmakter nr. 2, jf. Prop. 1 S (2016–2017), jf. Innst. 12 S (2016–2017).

Kunnskapsdepartementet gir institusjonen fullmakt til å:

- a) opprette nye selskaper og eie aksjer i selskaper som er av faglig interesse for institusjonen
- b) bruke overskudd av oppdragsfinansiert aktivitet til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskaper eller ved kjøp av aksjer i selskaper, som er av faglig interesse for virksomheten
- c) bruke utbytte fra selskaper som institusjonen har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter, til institusjonens drift eller til kapitalinnskudd
- d) bruke inntekt fra salg av aksjer i selskaper som institusjonen har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til institusjonens drift eller til kapitalinnskudd.

Institusjonens eierskap i selskaper skal besluttes av styret, som skal kunne godtgjøre at dette er av faglig interesse. Videre skal styret fastsette mål for eierskapet og retningslinjer for forvaltningen, jf. rundskriv F-07-13. Eierskap er ikke en forutsetning for samarbeid eller for at ansatte ved institusjonen kan ha verv som styremedlem i et selskap.

Institusjonen skal legge departementets reglement til grunn ved sin utøvelse av myndighet etter fullmaktene, jf. universitets- og høyskoleloven § 12-4. Det er ikke adgang til å benytte tingsinnskudd og å opprette stiftelser.

1.3. Administrative fullmakter

1.3.1. Fullmakt til å forvalte statens eierinteresser

Kunnskapsdepartementet gir institusjonen fullmakt til å forvalte statens eierinteresser på vegne av departementet, jf. ovennevnte fullmakter. Institusjonen skal legge departementets retningslinjer for forvaltning av statens eierinteresser til grunn. For øvrig viser vi til Meld. St. 27 (2013–2014) *Et mangfoldig og verdiskapende eierskap*.

1.3.2. Delegering av innkallelse til generalforsamling i heleide selskaper

Kunnskapsdepartementet delegerer med dette til institusjonen å innkalle til generalforsamling i aksjeselskaper der staten eier alle aksjene, og hvor institusjonen forvalter eierskapet, jf. aksjeloven § 20-5 første ledd.

Delegeringen gjelder for 2017 og kan ikke delegeres videre. Departementet forutsetter at institusjonen holder seg til bestemmelsene i aksjeloven, herunder varsler Riksrevisjonen om generalforsamlinger i aksjeselskaper der staten eier alle aksjene, jf. aksjeloven § 20-7.

Institusjonen skal sørge for kjønnsbalanse i styrene i statsaksjeselskaper, jf. aksjeloven § 20-6. Departementet minner om at dette også er et mål i øvrige selskaper der staten eier aksjer.

1.3.3. Fullmakt til å inngå leieavtaler utover budsjettåret

Kunnskapsdepartementet gir institusjonen fullmakt til å inngå avtale om leie av lokaler, jf. departementets brev 26. mars 2001. Det er en forutsetning for bruk av fullmakten at alle

kostnader dekkes innenfor uendret bevilgningsnivå for hele avtaleperioden, herunder også flyttekostnader og kostnader til brukerutstyr.

Klausul om fremleie ved eventuelt mindrebehov for areal skal innarbeides ved inngåelse av nye kontrakter. Det er videre en forutsetning for bruk av fullmakten at institusjonen nøye vurderer behovet for oppsigelsesklausuler. Hensynet til fremtidig handlefrihet skal veie tungt ved denne vurderingen. Slike vurderinger skal foreligge som en del av grunnlagsmaterialet i den enkelte sak om inngåelse av leieavtaler.

Fullmakten gjelder ikke for leieprosjekter som etter sin art eller omfang må klassifiseres som byggesaker. Fullmakten gjelder derfor ikke for avtale om leie av lokaler med varighet utover ti år i markedet og der summen av fremtidige leieforpliktelser er 100 mill. kroner eller mer, jf. Instruks om håndtering av bygge- og leiesaker i statlig sivil sektor av 20. januar 2012 nr. 39 endret ved kgl. res. 29. mai 2015, se følgende lenke: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/instruks-bygge-leie/id670873/> Slike leieavtaler skal legges frem for Kunnskapsdepartementet før de inngås med bindende virkning for staten.

Kunnskapsdepartementet gjør videre oppmerksom på Statsbyggs prosedyrer for håndtering av byggeprosjekter innenfor den statlige kurantordningen. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet retningslinjer som gjelder fra 1. desember 2014, jf. Rundskriv H-11/14: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Retningslinjer-kurantprosjekter/id2340398/>.

Dette innebærer at kurantprosjekter på 50 mill. kroner eller mer må meldes til Kunnskapsdepartementet før institusjonene setter byggesakene i bestilling hos Statsbygg, jf. punktet *Større byggeprosjekter* i dokumentet *Rapporteringskrav for årsrapport (2017–2018)*.

Også for kurantprosjekter er det en forutsetning at alle kostnader dekkes innenfor uendret bevilgningsnivå for hele avtaleperioden.

1.3.4. Fullmakt til å inngå forlik, opptre på statens vegne i forliksrådet eller innrømme erstatningsansvar

Institusjonen har fullmakt til å inngå forlik eller innrømme ansvar i saker om erstatning opp til 250 000 kroner. Fullmakten gjelder de saker der institusjonen selv skal dekke beløpet innenfor egne budsjettammer. I saker som gjelder erstatning over 250 000 kroner, skal saken legges frem for departementet til avgjørelse.

Institusjonen har fullmakt til å reise forliksklage, og til å møte i forliksrådet i saker der departementet ellers ville vært part, jf. universitets- og høyskoleloven § 12-2 tredje ledd, jf. første ledd. Dette inkluderer fullmakt til å bruke slike rettsmidler mot avgjørelse som er angitt i tvisteloven § 6-14 annet ledd. Dersom en sak som har vært behandlet i forliksrådet skal behandles for de alminnelige domstolene, vil departementet vurdere å delegere til institusjonene å representere staten også for disse instansene.

Erstatning på grunnlag av alminnelige erstatningsregler, med unntak av ansvar i kontraktsforhold og ansvar i forbindelse med statens forretningsdrift, kan belastes Justis- og beredskapsdepartementets budsjett, kapittel 471 Statens erstatningsansvar. Øvrige utbetalinger av erstatning må universiteter og høyskoler dekke innenfor egne rammer.

Institusjonen har ansvar for juridisk kvalitetssikring av erstatningsrettslige spørsmål før avgjørelse treffes. Det forutsettes at institusjonen foretar en grundig vurdering av grunnleggende vilkår for erstatning, dvs. ansvarsgrunnlag, økonomisk tap, årsakssammenheng, påregnelighet og adekvans – og eventuelt om det skal inngås forlik uten å erkjenne ansvar.

Saker av prinsipiell betydning eller saker der det kan være tvil om den juridiske vurderingen, skal forelegges Kunnskapsdepartementet, som vurderer om det er aktuelt å be Regjeringsadvokaten om bistand.

1.3.5. Fullmakt til å ta ut påtalebegjæring

Tidligere straffelov hadde som utgangspunkt at straffbare handlinger var undergitt offentlig påtale, med mindre noe annet var bestemt. Underslag og tyveri fra statlig arbeidsgiver ble påtalt av det offentlige, enten etter begjæring av staten som fornærmet, eller når allmenne hensyn mv. krevet påtale. Det samme gjaldt alminnelig bedrageri og utroskap. Grovt bedrageri og grov utroskap var undergitt ubetinget offentlig påtale, men også her ville i praksis anmeldelse og påtalebegjæring fra fornærmede normalt måtte foreligge for at etterforskningen skulle komme i gang. Det lå til det enkelte fagdepartement å begjære påtale, men fagdepartementet kunne delegere til underliggende organ eller tjenestemann, rett til å begjære påtale. Kunnskapsdepartementet delegerte rett til å begjære påtale til institusjonene.

Etter ikrafttredelse av ny straffelov er ordningen med påtalebegjæring fra fornærmede som formelt vilkår for å straffeforfølge opphevet. I ny § 62 a i straffeprosessloven er det bestemt at den offentlige påtalemyndigheten skal påtale straffbare handlinger når ikke annet er bestemt ved lov. For overtredelser av straffebud med en strafferamme på to år eller lavere kan påtale unnlates hvis ikke allmenne hensyn tilsier påtale.

Selv om offentlig påtale nå er den helt dominerende hovedregel, vil fremdeles anmeldelse være sentralt for at etterforskning av et antatt straffebrudd skal startes opp. Ved å bidra eller unnlate å bidra til sakens opplysning vil den fornærmede også heretter i betydelig grad øve innflytelse på om et lovbrudd blir straffeforfulgt. Det er derfor viktig at en statlig virksomhet, som oppdager straffebrudd av den typen som her er omtalt, nøye vurderer saken og hvorvidt den gir grunnlag for politianmeldelse. For straffebud med lavere strafferamme kan også synet til den berørte myndighet, når det gjelder ønskeligheten av påtale, være et moment i vurderingen av om allmenne hensyn tilsier påtale.

Vi viser videre til nærmere omtale i Statens personalhåndbok.